SCENARIUSZ ZAJĘĆ

Autor: dr Aleksandra Potocka-Kuc

Przedmiot/zajęcia: plastyka

Klasa: czwarta, szkoła podstawowa

Liczba godzin: 2 godziny lekcyjne

Cel/temat: Zabawa piaskiem - reliefy piaskowe na płaszczyźnie płaskiej.

Kryteria sukcesu:

- Uczeń rozpoznaje i rozumie podstawowe pojęcia z obszaru sztuki: rzeźba, płaskorzeźba, relief, faktura;
- Uczeń potrafi przygotować masę piaskową;
- Uczeń potrafi wykonać relief barwny według autorskiego projektu wykonanego odręcznie lub za pomocą narzędzi programu Word lub aplikacji Canva; lub według gotowego szablonu;
- Uczeń potrafi zabarwić masę piaskową wybraną przez siebie barwą;
- Uczeń potrafi wykonać poszczególne elementy i stworzyć całość pracy plastycznej realistycznej lub abstrakcyjnej.

Materiały/pomoce dydaktyczne:

- materiały plastyczne: 3 kg piasku dla 25 osobowej klasy, 5 sitek do przesiewania, klej do papieru magic lub klej wikol -3 kg, nieduża w formacie sklejka lub dykta/mała płytka pleksi dla każdego ucznia, 2 kubeczki po jogurtach dla każdego ucznia, pędzelki - po jednym dla każdego ucznia, woda, kredki świecowe - 5 kompletów 16 lub 24 kolory, kartka biała A4 dla każdego ucznia,
- aplikacja Canva lub narzędzia graficzne programu Word,
- karta pracy - prosta instrukcja krok po kroku, jak wykonać relief barwny wypukły.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie

Czynności nauczyciela:

- wita uczniów i przedstawia temat zajęć;
- motywuje uczniów do zastanowienia się jakie są różnice w pojęciach płaskorzeźba, rzeźba przestrzenna;
- wyjaśnia sposób barwienia piasku i sposób tworzenia reliefu wypukłego;
- pokazuje dostępne – bezpłatne narzędzia programu Word lub zasoby aplikacji Canva pomocne w wykonaniu projektu graficznego;
- zachęca uczniów do stworzenia autorskiego projektu reliefu barwnego;

Współfinansowane przez Unię Europejską

- zapisuje na tablicy etapy powstawania reliefu;
- zachęca uczniów do wykonania pracy plastycznej;
- pomaga uczniom ze SPE, jeśli zachodzi taka potrzeba wspiera dodatkowymi komentarzami w wykonaniu zadania;
- wspólnie z uczniami dokonuje informacji zwrotnej.

Czynności ucznia:

- uczestniczy w krótkiej pogadance na temat różnic między płaskorzeźbą i rzeźbą;
- dowiaduje się jak wykonać relief barwny i zabarwić piasek;
- tworzy autorski projekt barwnego reliefu, zgodnie ze swoimi możliwościami przy użyciu dostępnych, bezpłatnych narzędzi programu Word lub aplikacji Canva; lub kredek i papieru;
- potrafi wykonać piaskową masę barwną;
- tworzy barwny relief na płaszczyźnie płaskiej - przeźroczystej lub nieprzeźroczystej;
- potrafi dokonać oceny koleżeńskiej wykonanych prac plastycznych.

2. Opis aktywności

Cel: Doskonalenie umiejętności plastycznych ucznia z wykorzystaniem ekologicznego materiału, jakim jest piasek, w celu rozwijania jego kreatywności.

Czynności nauczyciela

- modeluje krótką wypowiedź na temat: co to jest rzeźba, płaskorzeźba; różnic między nimi;
- przypomina o możliwości użycia bezpłatnych aplikacji do wykonania projektu graficznego;
- wyjaśnia, jak wykonać masę piaskową podając krótkie, proste polecenia oraz jak wykorzystać masę piaskową do tworzenia barwnego reliefu;
- opisuje kolejność etapów barwienia piasku i wykonania reliefu piaskowego;
- organizuje warsztat plastyczny do wykonania pracy plastycznej;
- stopniuje poziom trudności zadania, proponując uczniom możliwości wykonania zadania plastycznego z użyciem podłoży przeźroczystych (pleksy, przez którą widać linie projektu) lub nieprzeźroczystych np. sklejkę, płaską deskę (dostosowuje poziom trudności dla uczniów ze SPE);
- zachęca uczniów do ekspresji poprzez sztukę;
- udziela informacji zwrotnej, wzmacnia każdą próbę ekspresji przez sztukę i zachęca do samodzielnej aktywności.

Czynności ucznia:

Współfinansowane przez Unię Europejską

- uczestniczy w dyskusji na temat tego, czym jest rzeźba i płaskorzeźba;
- korzysta ze wsparcia wizualnego i językowego adekwatnie do swoich możliwości (uczniowie ze SPE);
- korzystając z przekazanej wiedzy tworzy autorski projekt reliefu barwnego;
- wykonuje piaskową masę barwną;
- tworzy barwny relief na płaszczyźnie płaskiej w zależności od swoich możliwości;
- cieszy się nieskrepowaną twórczością artystyczną;
- dokonuje oceny koleżeńskiej wykonanych prac plastycznych.

3. Podsumowanie i refleksja

Czynności nauczyciela:

- inicjuje przypomnienie kolejnych pojęć języka plastyki: relief, rzeźba, płaskorzeźba;
- inicjuje przypomnienie kolejnych etapów wykonywania barwnych reliefów;
- organizuje krótkie podsumowanie lekcji, odwołując się do poznanego zagadnienia plastycznego
- zadaje pytania podsumowujące, np. *czy to zadanie plastyczne było dla ciebie inspirujące, co chciałbyś zmienić jeszcze w swojej pracy, czy nauczysz swoje rodzeństwo/ kolegę/koleżankę wykonywać reliefy barwne?*
- stwarza uczniom możliwość dokonania krótkiej samooceny, oceny koleżeńskiej;
- udziela informacji zwrotnej, wskazując, co uczniowie opanowali oraz podkreśla ich zaangażowanie i postępy.

Czynności ucznia:

- przywołuje poznane słownictwo i rozpoznaje dane gatunki plastyczne, korzystając w razie potrzeby ze wsparcia wizualnego;
- reaguje na pytania podsumowujące, wykorzystując mowę, pojedyncze wyrazy, gest lub wskazywanie;
- dokonuje refleksji nad własną kreatywnością, określając stopień trudności zadania i wskazując, czego nauczył się podczas lekcji.

Uwagi dotyczące edukacji włączającej:

Przykład

- **Dla uczniów z trudnościami komunikacyjnymi:**
    - umożliwienie udzielania odpowiedzi poprzez wskazywanie, gest, pojedyncze słowo;
    - stosowanie krótkich, jednoznacznych komunikatów i pytań zamkniętych;
    - wydłużenie czasu na udzielenie odpowiedzi;
    - wspieranie wypowiedzi ucznia za pomocą ilustracji - piktogramy i banków słów.

Współfinansowane przez Unię Europejską

- **Dla uczniów ze spektrum autyzmu - ASD:**
    - zachowanie stałej struktury lekcji oraz informowanie o kolejnych etapach pracy;
    - stosowanie krótkich i powtarzalnych poleceń;
    - ograniczenie nadmiaru bodźców wzrokowych i słuchowych;
    - wykorzystywanie harmonogramów obrazkowych np. piktogramów;
    - umożliwienie pracy w małej grupie klasowej;
    - umożliwienie korzystania z miejsca ograniczającego liczbę bodźców, jeśli uczeń tego potrzebuje.

- **Dla uczniów z trudnościami poznawczymi:**
    - dzielenie materiału i poleceń na małe, jasno określone etapy;
    - utrwalanie materiału poprzez powtarzanie;
    - stosowanie wsparcia wizualnego (obraz, gest, piktogram);
    - ograniczenie liczby nowych pojęć i używanie prostych struktur zdaniowych;
    - udzielanie dodatkowych podpowiedzi oraz wydłużenie czasu na wykonanie zadania.

- **Dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową:**
    - zapewnienie odpowiednio zorganizowanej przestrzeni w sali lekcyjnej, umożliwiającej wykonywanie zadań w dogodnej i dostosowanej do potrzeb ucznia pozycji;
    - dobór materiałów plastycznych oraz pomocy dydaktycznych do możliwości manualnych ucznia;
    - umożliwienie wykonywania czynności np. w większej skali lub z mniejszą ilością elementów;
    - wykorzystanie narzędzi cyfrowych wspierających wykonywanie zadań.

- **Dla uczniów z dysleksją:**
    - stosowanie czytelnych materiałów z odpowiednią wielkością czcionki i przejrzystym układem graficznym;
    - ograniczanie ilości tekstu pisanego np. w prezentacji multimedialnej;
    - wzmacnianie przekazu poprzez obraz i działanie praktyczne;
    - koncentrowanie oceny przede wszystkim na działaniu poprzez sztukę - ekspresję twórczą.

- **Dla uczniów z obniżoną koncentracją uwagi:**
    - organizowanie krótkich i zróżnicowanych aktywności dzielonych na etapy;
    - ograniczanie nadmiaru rozpraszających bodźców -odpowiednio przygotowana sala plastyczna - podobna do potrzeb dziecka z ASD;

Współfinansowane przez Unię Europejską

- stosowanie częstych informacji zwrotnych i pozytywnych wzmocnień po wykonaniu kolejnych etapów pracy;
- angażowanie ucznia w działania plastyczne - ekspresję przez sztukę.

Bibliografia/Netografia:

Bibliografia

1. Lukas J., Onak K., Do dzieła! Plastyka. Podręcznik do klasy 4 szkoły podstawowej, Nowa Era, Warszawa, 2017.
2. Lukas J., Onak K., Ipczyńska M., Mrozkowiak N., Program nauczania plastyki w klasach 4–7 szkoły podstawowej „Do dzieła!", Nowa Era, Warszawa, 2017.
3. Słownik terminologiczny sztuk pięknych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2022.
4. Read H., Sens sztuki, PWN, Warszawa,1982.
5. Szumski G., Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole, PWN, Warszawa, 2020.
6. Al-Khamisy D., Edukacja włączająca edukacją dialogu. W poszukiwaniu modelu edukacji dla ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszaw, 2013.
7. Bogdanowicz M., Ryzyko dysleksji, dysortografii i dysgrafii. Skala ryzyka dysleksji wraz z normami dla klas I i II, Harmonia, Gdańsk.
8. Attwood T., Zespół Aspergera. Kompletny przewodnik, Harmonia, Gdańsk.
9. Janiszewska-Nieścioruk Z. (red.), Problemy edukacji integracyjnej i włączającej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków, 2008.
10. Kranowitz C.S., Nie-zgrane dziecko. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie, Harmonia Universalis, Gdańsk, 2012.
11. Rose D.H., Meyer A., Uczenie się i nauczanie w duchu UDL – Uniwersalnego Projektowania dla Uczenia się, CAST, 2002.

Netografia. Plastyka i narzędzia cyfrowe

1. Zintegrowana Platforma Edukacyjna – Podstawa programowa plastyki dla szkoły podstawowej: Plastyka - Szkoła podstawowa IV-VIII - Podstawa programowa - rok szkolny 2025/2026 - zpe.gov.pl dostęp 26.06.2026 r.
2. Słownik języka polskiego PWN – hasło „relief": relief - co znaczy? | definicja słowa | Słownik PWN dostęp 26.06.2026 r.
3. Canva dla Edukacji – oficjalna strona: Rozwiązania edukacyjne dla szkół podstawowych, średnich i uczelni wyższych dostęp 26.06.2026 r.
4. Ministerstwo Edukacji Narodowej – Bezpłatny dostęp do Canva dla uczniów i nauczycieli - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Portal Gov.pl dostęp 26.06.2026 r.
5. Zintegrowana Platforma Edukacyjna – Projektuj z Canvą: Zintegrowana Platforma Edukacyjna dostęp 26.06.2026 r.

Współfinansowane przez Unię Europejską

6. Microsoft Support – Rysowanie kształtów w programie Word:
   Klip wideo: Rysowanie kształtów - Pomoc techniczna firmy Microsoft dostęp 26.06.2026 r.
7. Zintegrowana Platforma Edukacyjna (materiały edukacyjne i multimedialne do plastyki):
   Strona główna - zpe.gov.pl dostęp 26.06.2026 r.

Specjalne potrzeby edukacyjne i edukacja włączająca

1. Ośrodek Rozwoju Edukacji – materiały dotyczące edukacji włączającej i uczniów ze SPE:
   https://ore.edu.pl Ośrodek Rozwoju Edukacji dostęp 26.06.2026 r.
2. Ministerstwo Edukacji Narodowej – Edukacja włączająca:
   Ministerstwo Edukacji Narodowej - Portal Gov.pl dostęp 26.06.2026 r.
3. Zintegrowana Platforma Edukacyjna – materiały dla nauczycieli pracujących z uczniami ze SPE: Strona główna - zpe.gov.pl dostęp 26.06.2026 r.
4. Centrum Koordynujące Specjalistyczne Centra Wspierające Edukację Włączającą (SCWEW):
   SCWEW w pigułce – Ośrodek Rozwoju Edukacji dostęp 26.06.2026 r.
5. Fundacja Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka – materiały dotyczące pracy z uczniami w spektrum autyzmu Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka - autyzm, diagnoza, terapia, szkolenia, badania naukowe dostęp 26.06.2026 r.
6. Polskie Towarzystwo Dysleksji – materiały metodyczne dla nauczycieli:
   Polskie Towarzystwo Dysleksji - strona główna dostęp 26.06.2026 r.
7. Fundacja Synapsis – materiały edukacyjne dotyczące autyzmu:
   Fundacja Synapsis | Fundacja dla dzieci i dorosłych z autyzmem dostęp 26.06.2026 r.
8. Polskie Stowarzyszenie Terapeutów Integracji Sensorycznej (PSTIS):
   https://pstis.pl dostęp 26.06.2026 r.
9. Centrum Integracji Sensorycznej – artykuły i materiały edukacyjne:
   https://integracjasensoryczna.info dostęp 26.06.2026 r.

Uwagi;

Bibliografia i netografia uwzględniają zagadnienia edukacji włączającej, w szczególności organizację procesu dydaktycznego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), w tym uczniów z ASD, dysleksją, niepełnosprawnością ruchową, trudnościami poznawczymi oraz zaburzeniami koncentracji uwagi.

Aspekt integracji sensorycznej: Zajęcia angażują zmysł dotyku, wzroku oraz propriocepcję poprzez przesiewanie, mieszanie, ugniatanie i nakładanie masy piaskowej. Działania te mogą wspierać rozwój motoryki małej, koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz regulację sensoryczną uczniów, szczególnie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze spektrum autyzmu i trudnościami w przetwarzaniu bodźców sensorycznych.

Współfinansowane przez Unię Europejską

Scenariusz powstał na podstawie doświadczeń zebranych podczas realizacji międzynarodowego projektu INTEGRA w ramach programu Erasmus+.

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie. Unia Europejska ani podmiot udzielający dotacji nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Fot. A. Potocka-Kuc

Współfinansowane przez Unię Europejską

KARTA PRACY UCZNIA

Autor: dr Aleksandra Potocka-Kuc

PLASTYKA – KLASA IV

Temat: Zabawa piaskiem – reliefy piaskowe na płaszczyźnie płaskiej

Imię i nazwisko: .....

Data: .....

---

1. Poznaj pojęcia

Połącz pojęcie z właściwym wyjaśnieniem.

Pojęcie	Wyjaśnienie
Rzeźba	☐ Charakterystyczne cechy powierzchni przedmiotu - powierzchnia przedmiotu, którą możemy zobaczyć i dotknąć
Płaskorzeźba	☐ Dzieło artystyczne wykonane w trzech wymiarach
Relief	☐ Element rzeźbiarski wystający z tła - rodzaj płaskorzeźby
Faktura	☐ Dzieło artystyczne wykonane w dwóch wymiarach

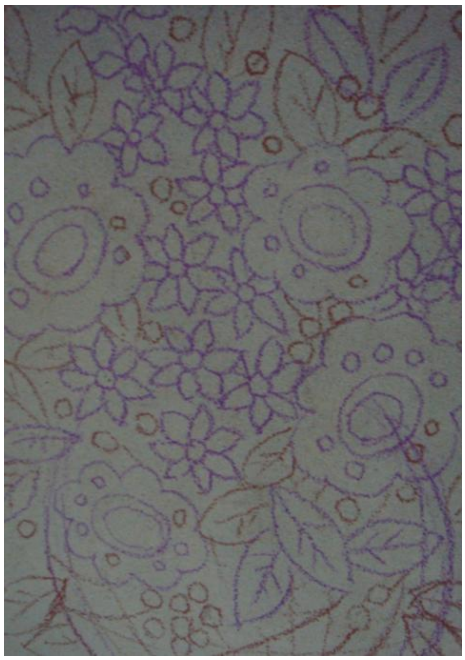
2. Zaprojektuj swój relief

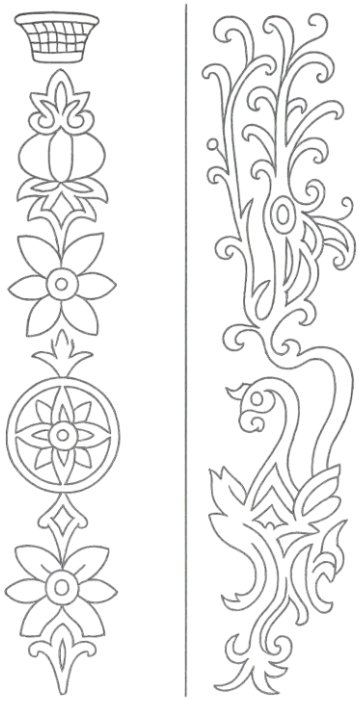
Narysuj swój pomysł lub wykonaj szkic. Możesz również swój pomysł wykonać przy pomocy narzędzi Word lub aplikacji Canva.

Mój projekt

Współfinansowane przez Unię Europejską

(miejsce na rysunek ucznia)

Fot. A.Potocka-Kuc

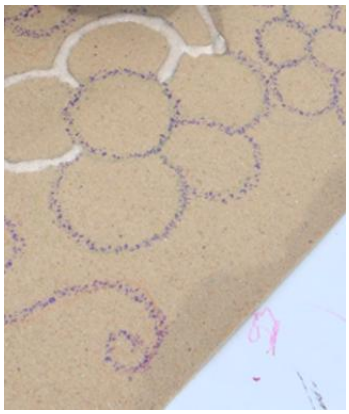
---

3. Instrukcja wykonania reliefu piaskowego

Pracuj krok po kroku.

- ✅ Przesiałem/-am piasek przez sitko.
- ✅ Przygotowałem/-am podłoże -opcjonalnie.
- ✅ Przygotowałem/-am masę piaskową.
- ✅ Zabarwiłem/-am piasek wybranym kolorem.
- ✅ Przeniosłem/-am projekt na podłoże.
- ✅ Wykonałem/-am poszczególne elementy reliefu.
- ✅ Połączyłem/-am wszystkie elementy w jedną kompozycję.
- ✅ Posprzątałem/-am swoje stanowisko pracy.

Współfinansowane przez Unię Europejską

Fot. A.Potocka-Kuc

4. Moje kolory

Wpisz nazwy kolorów, których użyłeś/-am.

Kolor 1: .....

Kolor 2: .....

Kolor 3: .....

Kolor 4: .....

Współfinansowane przez Unię Europejską

5. Oceń swoją pracę

Zaznacz odpowiedź.

Potrafię…	Tak 😊	Trochę 😐	Jeszcze ćwiczę 😳
Wyjaśnić, czym jest relief	☐	☐	☐
Przygotować masę piaskową	☐	☐	☐
Zabarwić piasek	☐	☐	☐
Wykonać relief według projektu	☐	☐	☐
Dokończyć pracę plastyczną	☐	☐	☐

6. Ocena koleżeńska

Przyjrzyj się pracy kolegi lub koleżanki. Podoba mi się:

.....

Mam pomysł, jak można ją jeszcze rozwinąć:

.....

7. Refleksja po zajęciach

Odpowiedz słowem, zdaniem, rysunkiem lub zaznacz wybraną odpowiedź.

Co najbardziej podobało mi się podczas pracy?

- ☐ Projektowanie
- ☐ Barwienie piasku
- ☐ Tworzenie reliefu
- ☐ Oglądanie prac innych uczniów
- ☐ Coś innego: .....

Współfinansowane przez Unię Europejską

Czy zadanie było dla mnie interesujące?

😃 Tak

😐 Trochę

😟 Nie

Czego nauczyłem/-am się podczas tych zajęć?

.....

.....

WSKAZÓWKI DLA MNIE

✅ Pracuję krok po kroku.

✅ Mogę poprosić o pomoc nauczyciela.

✅ Mogę korzystać z obrazków, wzorów lub gotowego szablonu.

✅ Najważniejsza jest moja kreatywność i zaangażowanie.

Brawo! Ukończyłeś/-aś własny relief piaskowy. 🎨✨

Scenariusz/karta pracy ucznia powstał/ła na podstawie doświadczeń zebranych podczas realizacji międzynarodowego projektu INTEGRA w ramach programu Erasmus+.

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie. Unia Europejska ani podmiot udzielający dotacji nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Współfinansowane przez Unię Europejską